



Sygn. akt III KK 465/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

w sprawie **P. M. W.**, skazanego z art. 207 § 1 k.k. i in.
po rozpoznaniu w dniu 6 lipca 2022 r. w Izbie Karnej,
na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),
kasacji wniesionej na korzyść skazanego przez Prokuratora Generalnego
od wyroku Sądu Okręgowego w R.
z dnia 9 września 2019 r., sygn. akt V Ka [...]
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w R.
z dnia 7 czerwca 2019 r., sygn. akt II K [...]

**uchyła pkt II zaskarżonego wyroku w części utrzymującej w
mocy rozstrzygnięcie w zakresie orzeczonego w pkt IX części
dyspozytywnej wyroku Sądu pierwszej instancji zakazu
kontaktowania się z pokrzywdzoną oraz zakazu zbliżania się do
niej i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w
R. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym**

UZASADNIENIE

P. M. W. został oskarżony o to, że:

1. w okresie od daty bliżej nieustalonej na przełomie 2009/2010 r. do stycznia 2018 r. w R. znęcał się psychicznie i fizycznie nad żoną A. W. w ten sposób, że bez powodu wszczynał awantury, w trakcie których znieważał ją słowami powszechnie uznawanymi za obelżywe, naruszał jej nietykalność cielesną poprzez uderzanie w twarz i głowę, szarpanie za włosy, ściskanie rąk, kopanie po całym ciele, popychanie oraz rzucanie w nią różnymi przedmiotami oraz grożeniem pozbawienia życia, tj. o czyn z art. 207 § 1 k.k.; w okresie od stycznia 2018 r. do 23 lipca 2018 r. w R. uporczywie nękał żonę A. W. w ten sposób, że telefonował do niej na telefon komórkowy oraz telefon służbowy, przysyłał wiadomości SMS, nachodził w miejscu pracy i zamieszkania, co wzbudziło u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia i istotnie naruszyło jej prywatność, tj. o czyn z art. 190a § 1 k.k.;
2. w dniu 23 lipca 2018 r. w R., w markecie C., spowodował u A. W. naruszenie czynności narządów ciała w ten sposób, że oblał ją kawą z zawartością substancji drażniącej, powodując oparzenia termiczno-chemiczne I-stopnia okolicy przedniej tułowia o powierzchni 4% ciała, powodując rozstrój zdrowia na okres do 7 dni, tj. o czyn z art. 157 § 2 k.k.;
3. w dniu 1 lipca 2018 r. w R. dokonał kradzieży z włamaniem do mieszkania A.W., gdzie dokonał zaboru w celu przywłaszczenia paszportu A. W. oraz pieniędzy w kwocie 1.000 zł, tj. o czyn z art. 279 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;
4. w okresie od czerwca do 19 lipca 2018 r. w R., chcąc aby K. W. popełnił przestępstwo, nakłaniał go do tego, aby oblał A. W. farbą lub inną substancją chemiczną w okolice twarzy, naruszając jej nietykalność i narażając ją na bezpośrednie niebezpieczeństwo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, tj. o czyn z art. 18 § 2 k.k. w zw. z art. 160 § 1 k.k. i art. 217 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;
5. w okresie od daty bliżej nieustalonej do 23 lipca 2018 r. w R., wbrew przepisom ustawy posiadał środki psychotropowe w postaci: tabletki zawierającej chlorowodorek 3,4 metylendioksymetamfetaminy (MDMA) o

wadze 0,341 grama, siarczanu amfetaminy w ilości 0,748 grama, tabletki zawierającej chlorowodorek 3,4 metylendioksymetamfetaminy (MDMA) o wadze 0,358 grama, 2 ml cieczy zawierającej amfetaminę i 3,4 metylenodioksymetamfetaminy (MDMA), 2 ml cieczy zawierającej siarczan amfetaminy oraz 1,5 ml cieczy zawierającej siarczan amfetaminy oraz kokainę, tj. o czyn z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2017 r. poz. 783 z późn. zm.).

Sąd Rejonowy w R., wyrokiem z dnia 7 czerwca 2019 r., sygn. akt II K [...], uznał P. M. W. za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu: w punkcie I aktu oskarżenia i za to na podstawie art. 207 § 1 k.k. skazał go na karę 1 (jednego) roku i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności (pkt I), w punkcie II aktu oskarżenia i za to na podstawie art. 190a § 1 k.k. skazał go na karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności (pkt II), w punkcie III aktu oskarżenia i za to na podstawie art. 157 § 2 k.k. skazał go na karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności (pkt III), w punkcie IV aktu oskarżenia i za to na podstawie art. 279 § 1 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. skazał go, a na podstawie art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności (pkt IV), w punkcie V aktu oskarżenia i za to na podstawie art. 18 § 2 k.k. w zb. z art. 160 § 1 k.k. w zb. z art. 217 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. skazał go, a na podstawie art. 19 § 1 k.k. w zw. z art. 160 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności (pkt V) oraz w punkcie VI aktu oskarżenia i za to na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii skazał go na karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności (pkt VI). Na podstawie art. 85 § 1 k.k., art. 85a k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył orzeczone wyżej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności i orzekł karę łączną 4 (czterech) lat pozbawienia wolności (pkt VII), na poczet której na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie od dnia 23 lipca 2018 r., przyjmując, że jeden dzień pozbawienia wolności równa się jednemu dniowi pozbawienia wolności (pkt VIII). Ponadto, na podstawie art. 41a § 1 k.k. orzekł zakaz kontaktowania się z pokrzywdzoną A. W. oraz zakaz zbliżania się do niej na odległość poniżej 100 metrów z wyłączeniem budynku sądu lub

prokuratury (pkt IX), a na podstawie art. 46 § 2 k.k. zasądził od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej A. W. nawiązkę w wysokości 10.000 złotych (pkt X). Sąd orzekł także o kosztach sądowych.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonego, Sąd Okręgowy w R. wyrokiem z dnia 9 września 2019 r., sygn. akt V Ka [...], zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w miejsce czynu przypisanego P. M. W. w pkt IV rozstrzygnięcia uznał go za winnego tego, że w dniu 1 lipca 2018 r. w R. włamał się do mieszkania A. W. i zabrał z niego w celu przywłaszczenia pieniądze w kwocie 1.000 złotych oraz usunął dokument w postaci nieważnego paszportu A. W., którym to nie miał prawa wyłącznie rozporządzać i czyn ten zakwalifikował z art. 279 § 1 k.k. w zb. z art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. (pkt I). W pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy (pkt II). Sąd rozstrzygnął ponadto w przedmiocie kosztów sądowych.

Od powyższego wyroku kasację na korzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył go w zakresie orzeczenia w pkt II o utrzymaniu w mocy rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji zawartego w pkt IX części dyspozytywnej wyroku i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na zaniechaniu należytego skontrolowania, poza granicami zarzutów podniesionych w środku odwoławczym wniesionym przez obrońcę oskarżonego, prawidłowości wyroku sądu I instancji, co w konsekwencji doprowadziło do utrzymania w mocy rozstrzygnięcia zawartego w pkt IX części dyspozytywnej orzeczenia sądu *a quo* o orzeczeniu wobec oskarżonego zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną A. W. oraz zakazu zbliżania się do niej na odległość poniżej 100 metrów z wyłączeniem budynku sądu lub prokuratury, bez wskazania czasookresu jego obowiązywania, podczas gdy stosownie do brzmienia art. 43 § 1 k.k. wskazany zakaz, wymieniony w art. 39 pkt 2b k.k. orzeka się w latach, na okres od roku do lat 15, gdzie jednocześnie orzeczony zakaz, jako *de facto* kara łączna, winien być poprzedzony orzeczeniem tego zakazu w odniesieniu do każdego z przestępstw przypisanych oskarżonemu, spełniających wymogi określone w art. 41a §1 k.k. (art. 90 § 2 k.k. *a contrario*).

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego niniejszą kasacją pkt II wyroku w części utrzymującej w mocy rozstrzygnięcie w zakresie orzeczonego wobec P. M. W. w pkt IX części dyspozytywnej wyroku Sądu Rejonowego w R. zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną oraz zakazu zbliżania się do niej i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w R. w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna, co uzasadniało jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zaskarżone orzeczenie zapadło bowiem z rażącym naruszeniem wskazanych w zarzucie kasacji przepisów postępowania, co miało istotny wpływ na jego treść.

Rację ma skarżący wskazując, że Sąd Okręgowy w R. zaniechał należytego skontrolowania, poza granicami zarzutów podniesionych w zwyczajnym środku odwoławczym wniesionym przez obrońcę oskarżonego, prawidłowości wyroku Sądu Rejonowego w R., co skutkowało niezasadnym utrzymaniem w mocy rozstrzygnięcia zawartego w pkt. IX części dyspozytywnej orzeczenia sądu *a quo* o orzeczeniu wobec oskarżonego zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną A. W. oraz zakazu zbliżania się do niej na odległość poniżej 100 metrów z wyłączeniem budynku sądu lub prokuratury, bez wskazania czasookresu jego obowiązywania.

Zgodnie z art. 41a § 1 k.k. sąd może m.in. orzec zakaz kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób w razie skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego lub inne przestępstwo przeciwko wolności oraz w razie skazania za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy, w tym zwłaszcza przemocy wobec osoby najbliższej. Orzekając zakaz zbliżania się do określonych osób, sąd wskazuje odległość od osób chronionych, którą skazany obowiązany jest zachować (art. 41a § 4 k.k.). Z kolei według art. 43 § 1 k.k. zakazy wymienione w art. 39 pkt 2-2b i 3 orzeka się w latach, od roku do lat 15.

Sąd Rejonowy w R., orzekając w pkt IX wyroku wobec oskarżonego zakaz kontaktowania się z pokrzywdzoną A. W. oraz zakaz zbliżania się do niej na odległość poniżej 100 metrów z wyłączeniem budynku sądu lub prokuratury, nie

określił czasu trwania tego środka, co sprawia, że zakaz ten został ma charakter bezterminowy. Dlatego też trafnie określono w kasacji jej kierunek - na korzyść oskarżonych. Brak jest bowiem podstaw do przyjęcia stanowiska, że skoro w wyroku czas trwania środka karnego nie został przez sąd określony, to należy go zastosować w jak najkrótszym możliwym terminie — brak określenia maksymalnego czasu trwania środka karnego jest właśnie rozstrzygnięciem niekorzystnym dla skazanego (nieokreślenie górnego progu czasowego orzeczonego środka karnego jest irrelewantne z punktu widzenia wykonania tego środka) i wymaga korekty przez jego orzeczenie w granicach przewidzianych przez ustawę, eliminujących nieokreśloność terminu na który orzeczono środek (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2017 r., III KK 307/17, LEX nr 2338018; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2015 r., III KK 299/15, LEX nr 1813440). Trafnie wskazuje autor kasacji, że nie jest możliwe konwalidowanie tego uchybienia w postępowaniu wykonawczym w trybie art. 13 § 1 k.k.w., skoro zgodnie z ustawą czas trwania środka karnego powinien zostać określony w wyroku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2018 r., III KK 437/18, LEX nr 2539896 i powołane tam orzecznictwo).

Słusznie też podnosi skarżący, że redakcja wyżej wskazanego przepisu art. 41a § 1 k.k. wskazuje, iż może on być orzeczony tylko w związku ze skazaniem za popełnienie konkretnego przestępstwa. Z kolei z art. 90 § 2 k.k. wynika, iż w razie orzeczenia za zbiegające się przestępstwa pozbawienia praw publicznych, zakazów lub obowiązku tego samego rodzaju, sąd stosuje odpowiednio przepisy o karze łącznej. Z zestawienia tych przepisów wynika zatem, iż w przypadku skazania za kilka przestępstw, z których co najmniej dwa spełniają wymogi określone w art. 41a § 1 k.k., środek karny w postaci zakazu kontaktowania się z określonymi osobami, jak również zakazu zbliżania się do określonych osób, orzeka się co do każdego z tych przestępstw, a wymierzając karę łączną, orzeka się jeden zakaz, uwzględniając przepisy o karze łącznej.

Lektura sentencji - pkt IX - wyroku Sądu Rejonowego w R., nie pozostawia wątpliwości co do tego, że Sąd ten orzekł wobec oskarżonego jeden środek karny w postaci zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną A. W. oraz zakazu zbliżania się do niej na odległość poniżej 100 metrów z wyłączeniem budynku sądu lub

prokuratury. Ustalenie to znajduje potwierdzenie w pisemnym uzasadnieniu orzeczenia Sądu *meriti*, z którego wprost wynika, iż w rzeczywistości Sąd orzekł jeden zakaz jako karę łączną, „biorąc pod uwagę sposób popełnienia przypisanych oskarżonemu czynów zabronionych” (k. 725). Jak słusznie podnosi skarżący, Sąd pierwszej instancji winien był orzec wskazany zakaz każdorazowo w związku ze skazaniem P. M. W. za czyn, który został popełniony z użyciem przemocy oraz skierowany przeciwko wolności, a następnie - stosownie do treści art. 90 § 2 k.k. - orzec jeden środek karny jako karę łączną za wszystkie pozostające ze sobą w zbiegu realnym przestępstwa za które został skazany P. M. W..

To oczywiste i rażące uchybienie nie powinno pozostać niezauważone przez Sąd Okręgowy w R., podobnie jak uprzednie uchybienie (niewskazanie czasookresu obowiązywania zakazu), nad którym Sąd odwoławczy także przeszedł do porządku dziennego. Środek karny orzeka się odnośnie konkretnego przestępstwa, a nie jak uczynił to Sąd pierwszej instancji „globalnie” w stosunku do wszystkich pozostających w zbiegu realnym przestępstwa (nie wiążąc środka karnego z określonym przestępstwem), a w razie orzeczenia za zbiegające się przestępstwa zakazu tego samego rodzaju, sąd stosuje odpowiednio przepisy o karze łącznej (art. 90 § 1 i 2 k.k.) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2007 r., V KK 315/06, LEX nr 277267).

Sumując: kontrola odwoławcza przeprowadzona w przedmiotowej sprawie nie spełnia standardów określonych w przepisach art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., albowiem w postępowaniu drugoinstancyjnym nie rozpoznano w sposób należyty środka odwoławczego złożonego przez obrońcę P. M. W., a biorąc pod uwagę opisane wyżej uchybienia popełnione przez Sąd *meriti*, które po analizie materiału dowodowego winny zostać dostrzeżone przez Sąd Okręgowy, Sąd ten utrzymał w mocy wyrok w zakresie orzeczenia wobec oskarżonego środka karnego w postaci zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną A. W. oraz zakazu zbliżania się do niej na odległość poniżej 100 metrów z wyłączeniem budynku sądu lub prokuratury, mimo iż rozstrzygnięcie w tym zakresie zawarte w pkt IX części dyspozytywnej wyroku Sądu *ad quem* zapadło z rażącym naruszeniem przepisów prawa materialnego. Wskazane uchybienia były nie tylko rażące, ale miały także istotny wpływ na treść orzeczenia, gdyż doprowadziły do orzeczenia wobec P. M.

W. środka karnego bez wskazania czasookresu, który w tej sytuacji stał się dla niego zakazem „bezterminowym”, mimo, iż czas jego trwania wynosi maksymalnie 15 lat. Ponadto orzeczony zakaz, jako kara łączna, winien być poprzedzony orzeczeniem tego zakazu w odniesieniu do każdego z przestępstw przypisanych oskarżonemu, spełniających wymogi art. 41a § 1 k.k. Implikuje to konieczność uchylenia pkt. II zaskarżonego wyroku w części utrzymującej w mocy rozstrzygnięcie w zakresie orzeczonego w pkt IX części dyspozytywnej wyroku Sądu pierwszej instancji zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną oraz zakazu zbliżania się do niej i przekazania sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Sąd Okręgowy, ponownie rozpoznając sprawę w tym zakresie, będzie miał na uwadze powyższe rozważania i wyda orzeczenie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa procesowego i materialnego.

Z tych względów orzeczono, jak w wyroku.

[as]